ՅԱՄՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 514 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1851

Տարեկան գինն է 140 դրամ
Վեցամսեայ ,, 75 ,,
Մէկ ծանուցումը առաջին անգամ 7 դրամ
Յետագրութիւնները, եթէ
Յետագրութիւններ
եւ ինչ կը ...

ՄԱՄՐԱ

ԼՐԱԳԻՐ

Դուրս երթալիք լրագիրներուն ինչ ծախքը առնուին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ եւ իցէ գրութիւն խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց նամրուն ծախքը խրկողին վրայ է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Անգղիոյ կառավարութեան Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Յահանգաց մէջ ծագած վէճն օր քան զօր ծանրանալու վրայ է։ Անգղիա իր դրօշակին եղած թշնամանացը հատուցում կը պահանջէ։ Ամերիկա ալ կը մերժէ անոր այս պահանջումը՝ իբրև անիրաւ և ապօրինաւոր։ Ընդ հակառակն Սան Յասինթօի հրամանատարին վարմունքը հինուց 'ի վեր 'ի գործ դրուած պատերազմական օրինաց համաձայն արդար գործ մը կը համարի։

Անգղիոյ կառավարութիւնը չուրանար այն օրէնքը, բայց կը հաստատէ թէ Սան Յասինթօի հրամանատարը մէ՛կ իրաւունք մը միայն ուներ, այն է անգղիական թըրէնթ շոգենաւը ստիպել Ամերիկացի նաւահանգիստներէն մէկը երթալու, ուր օրինաւոր իշխանութեան ձեռքը և տեղւոյն անգղիական հիւպատոսին ներկայութեամբը կրնար քննուիլ։ Նէ թէ որ այն քննութեան ժամանակը նամակներ գտնուէր ապացուցանող թէ բռնուած երկու հարաւային ամերիկացիները ուղղակի կամ անուղղակի պատերազմական գործոց, զուրթեանց վերաբերեալ պաշտօն մը ունէին, այն ժամանակը իրաւունք կար թէ՛ նամակները և թէ՛ այն երկու պատգամաւորները բռնելու, և եղելութեան վերայ տեղեկագիր մը գրելու, որուն ներքև անգղիական հիւպատոսն ալ իր դիտողութիւնները պիտի աւելցնէր։

Այս պայմանները կատարուած չըլլալուն համար՝ Սան Յասինթօի հրամանատարին ըրածը լոկ բռնութեան գործ մը համարուած է։

Լոնտրայէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Ամերիկայի Միացեալ Յահանգաց երեսփոխանական ժողովը հաւանութիւն տուեր է անգղիական թըրէնթ շոգենաւին դէմ եղած բռնութեան գործին։

Գաղղիական Բոսթոն լրագիրն ալ կը ծանուցանէ թէ Ուաշինկթընի անգլիական դեսպան Լորտ Լաբլնս՝ թըրէնթ շոգենաւին գործին համար Անգղիոյ կառավարութեան ղրկած ծանուցագիրը տալէն առաջ՝ Միացեալ Յահանգաց արտաքին գործոց պաշտօնէին հետ տեսութիւն մը ընելով, պաշտօնեայն յայտարարութիւն ըրեր է թէ Անգղիոյ կառավարութիւնը Ամերիկայի հարաւային նահանգները իբրև պատերազմող տերութիւն ընդունելով՝ ինքզինքն կերպարանքն արդէն փոխած և իրեն դէմ ծանր գործ մը ըրած էր։

Քոնսթիթիւսիոնել լրագիրն ալ կը գրէ թէ Ամերիկայի կառավարութիւնը Սան Յասինթօ Ֆրգաթոնէն զատ ուրիշ չորս պատերազմական նաւերու ալ հրաման ղրկած էր, որ հարաւային նահանգներէն Եւրոպա պատգամաւոր տանելու կասկած եղած որ և է նաւերը քննեն, և պատգամաւորներն ու անոնց նամակները բռնեն։ և ասոր ապացոյց սա է որ վերոյիշեալ Սան Յասինթօ Ֆրգաթոնը՝ անգղիական թըրէնթ շոգենաւէն զատ՝ գաղղիական շոգենաւ մը և ուրիշ երկու եւրոպական նաւեր ալ դարձուցեր ու քններ է։

Ուրիշ լրագիր մ'ալ կըսէ թէ Միացեալ—Յահանգաց արտաքին գործոց պաշտօնեայն՝ հարաւային նահանգներէն Եւրոպա ղրկուած պատգամաւորները բռնելու և անոնց տարած նամակները ձեռք ձգելու որոշումն իր պաշտօնակիցներուն ժողովին առաջարկեր է։ Անգղիոյ կառավարութեան և Ամերիկայի հարաւային նահանգաց մէջ կասկածուած գաղտնի բանակցութիւններուն վերաբերեալ ուրիշ հասկընալ ուզեր է։

Թէ որ այս տեղեկութիւններն ստոյգ են, Սան Յասինթօ շոգենաւին ըրածը չի կրնար իրաւ սխալմունք՝ մեկնուիլ, այլ գրեթէ անվստահութեան կամ թշնամութեան գործ մը նէ, որուն հետեւանքը խաղաղական կերպով արդիւնք անհնար կերևի։

Անգղիոյ կառավարութիւնը Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ ունեցած Քանատայի ընդարձակ երկիրը վտանգէ պահելու համար բ ղմնթիւ զօրք, թնդանօթ և պատերազմական մթերք կը ղրկէ հոն։

Սկսեց զատ վառօդ, ապրանք, կապար, գէնք և պատերազմական ուրիշ որ և է նիւթեր Ամերիկա տանիլն արգիլեց։ Իր նաւարաններն ու զինարաններն ալ այս օրերս կարգէ դուրս փութով աշխատիլ սկսած են։

Արդէն երկու պատերազմական նաւ դացին Ամերիկայի ծովերուն մէջ գտնուող անգղիական նաւախումբին հետ միանալու։

Սոնցմով Ամերիկայի ծովերուն մէջ գտնուած անգղիական պատերազմի նաւերուն թիւը 32ի կը հասնի որոնք 850 թնդանօթ կը կրեն։ բայց Անգղիոյ կառավարութիւնն այս զօրութիւնը բաւական չսեպելով, Բլիմութի նաւահանգիստը գտնուած 58 հատ պահեստի նաւերն ալ զինուորելու հրամանը բրաւ։ Այս նաւերն ալ 1800 թնդանօթ կը կրեն։

Վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Գաղղիոյ և Պէլճիքայի կառավարութիւններն՝ Անգղիոյ և Հիւսիսային Ամերիկայի տերութեանց մէջ բացուելիք պատերազմին առաջքն առնելու և վէճին խաղաղական լուծումի մը տալու համար միջնորդութիւն ընելու յօժարութիւն կը ցուցընեն թէ որ Անգղիոյ և Ամերիկայի կառավարութիւններն ալ իրենց բարեկամական միջնորդութիւնը ընդունին։

Իտալիոյ խորհրդարանին մէջ երկար և ջերմ վէճաբանութիւններ եղան Հռոմի և Լոմբարդիի գործերուն վրայ։ Հոդվածներէն ոմանք ուզեցին ամբաստանութեան ներքև ձգել կառավարութեան պաշտօնեայները՝ իբրև թէ անոնց անխոհեմութիւնէն կամ ապիկարութենէն Հռոմի խնդիրը և Լոմբարդիի շփոթութիւնը այսչափ երկնցեր ու անբոյժ մնացեր էին։ Բայց կառավարութեան պաշտօնեայները ցրեցին ամբաստանութիւնները և վստահութեան քուէ ստացան խորհրդարանէն։

Լոմբարդիէն կամ ապիկարութենէն՝ Հռոմի խնդիրը և Լոմբարդիի շփոթութիւնը այսչափ երկնցեր ու անբոյժ մնացեր էին։ Բայց կառավարութեան պաշտօնեայները ցրեցին ամբաստանութիւնները և վստահութեան քուէ ստացան խորհրդարանէն։

Լոմբարդիէն լուր կուգան թէ լատինական Յունվարի 8ին Վենսուվի հրաբուղիսը յանկարծ բորբքեր է խիստ ահագին և սպառնական կերպով, որուն նմանը տեսնուած չէ եղեր։ Հինգ բերան բացուեր է ընդհանուր դլուխը, և հինգն ալ բոց, քար և լաւա կը ժայթքեն։

Մօտակայ գեղերուն բնակիչները՝ 6000 հոգիի չափ՝ բնակութիւններն թողուցեր փախեր են։

Վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ հրաբուղխին բորբոքումը կը շարունակէ և վոլտա լման դէպ 'ի Թորրէ—Անունցիատա կը քալէ։

Լեհաստանէն Պէռլինի լրագիրներուն լուր կուգան թէ Վարշաւայի ապը եպիսկոպոսին տեղապահ Պիալոպլէսքի եպիսկոպոսը տասն տարի Սիպիր աքսոր երթալու դատապարտուեր է։ Տասն և հինգ բժշկութեան աշակերտներ՝ որոց 8 քրիստոնեայ և 7 հրեայ՝ Օրենբուրկի բանտին մէջ զինուորութիւն ընելու դատապարտուեր են։

Վարշաւայէն գրուած նամակ մ'ալ լուր կուտայ թէ հարիւր վեթասուն ու երկու քահանայ բերդին մէջ բանտարկեալ են, և ասոնցմէ ութ հատը Օրենբուրկ զինուորութեան առնուելու։

Առ Նորին Սրբութիւն Պիոս Թ. Պապ։

Շարունակութիւն*

Տարբեր եւ շատ անգամ հակառակ տարբերաց խառնուրդին ու կռուոյն մէջ՝ որով միջին դարու մէջ ներկայ դարը կը պատրաստուէր, քրիստոնէական գաղափարը՝ Եկեղեցւոյ չնորհէ՝ ընտանեաց, պետութեան եւ քաղաքական կենաց մէջ մտաւ։ Խըզճմտանքներուն մէջ հասարակաց իրաւանց վարդապետութիւնը մայուց, եւ իր օրէնսդրութեանը մէջ նոյն իրաւանց գործադրութիւնը որոշեց եւ անոր օգուտներն ըզգացուց։ այն ժամանակը եկեղեցին քաղաքական իշխանութիւն մը եղաւ, եւ իշխանաց ու ժողովրդոց դատաւոր եղաւ։ Բայց երբ մարդկային ընկերութիւնը աւելի կատարեալ կրթութեան աստիճանի մը հասաւ, իր թեւքը դործածել ու լուսաւորել սկսաւ, կղերական խնամակալութեան պէտքը դադրեցաւ, եւ հետեւաբար անոր կապը բըրդաւ։ Հին քաղաքակրթութեան աւանդութիւնները փնտռուեցան ու ձեռք առնուեցան՝, եւ քահանայապետ մը այս գործին ընկերանալով՝ արժանի եղաւ իր անունը տալու այն դարուն՝ որուն մէջ ինքն ապրեցաւ։

Ուրեմն, թէ որ Եկեղեցին՝ իր վերադոյն նախագահարին այն է Աստուծոյ նման՝ որ իր ամենակարողութեանն ու անսխալութեանը հետ միանգամայն անհուն իմաստութեամբ մը մարդկային ազատութիւնը չվիրաւորելու համար իր իշխանութեան գործածութիւնը չափու մէջ կը պահէ, թէ որ Եկեղեցին կարող եղաւ մինչեւ հիմա հաւատալեաց արքութիւնն անարատ պահելով ընկերական յեղափոխութեանց հարկ դրած զիջումներն ընելու, իրեն թըշնամանք եւ վնաս ընողն այն անձինքն են որ կուզեն զինքը անշարժ պահել, քաղաքական ընկերութենէն մեկուսացընել, եւ նոր ժամանակներուս ոգւոյն թշնամի ընել, քան թէ մենք՝ որ իրմէ մէ՛կ բան մը միայն կը խնդրենք, այսինքն թէ՝ իր հոգեւորական վսեմ պաշտօնը պահէ, եւ բարոյական կարգի մէջ բարեխառնութիւն մը ըլլայ այն ազատութեան՝ որ խելահաս եղող ժողովրդոց իրաւունք կուտայ չենթադրելու այնպիսի օրինաց եւ կառավարութեանց որոնք օրինաւորապէս իր հաւանութիւնն ստացած չեն։

Եւ ինչպէս որ Եկեղեցին իր սահմանադրութեամբը չկրնար քաղաքական պարկեշտ ազատութեան մը թշնամի ըլլալ, անանկ ալ չկրնար ազգութեանց զարգանալուն հակառակ ըլլալ։ Նախախնամութեան տնօրէնութիւնն է որ մարդկային ազգը ցեղով ու լեզուով որոշ խումբերու բաժնուած է, եւ այն խումբերն ալ դատ դատ տեղերու մէջ սահմանաւորուած են, ուր իւրաքանչիւրն իրեն յատուկ միտումներու, կարգաց եւ սովորութեանց միութիւն մը հաստատած են այն կերպով՝ որ ոչ մինք՝ ուրիշին բնակութիւնը վրդովէ եւ ոչ ուրիշն՝ իրը։ Մարդս իր ազգութիւնը ո՛ր աստիճան յարգելու պարտական ըլլալը մինքն Աստուած հակցուց՝ երբ Հրէից ազգին անհնազանդութիւնն ու կամակորութիւնը պատժելու համար օտարին լուծը դրաւ անոր վրայ՝ իբրեւ պատիժներուն ամենէն սարսափելին։ Դուք ալ, սրբազան Հայր, ցոյց տուիք ասիկայ, երբ 1848ին Աւստրիոյ կայսեր գիր գրելով կը յորդորէիք որ «Վերջ տայ այն «պիսի պատերազմի մը՝ որ չպիտի կրնայ իր «տերութեանը կապել Լոմբարտացւոց եւ «Վենետկեցւոց սիրտը, որոնք իրենց ազ«գութեանը նախանձախնդիր են օրինաւո«րապէս»։

Քրիստոնէական գաղափարը չընդունիր որ ընկերական իշխանութեան վախճանը մէկ մարդու մը ուրիշ մարդէ մը հարստահարուիլն ըլլայ։ նմանապէս չընդունիր որ ազգ մը ուրիշ ազգէ մը հարստահարուի։ Աշխարհակալութիւնը չկրնար օրինաւորացընել մէկ ազգին ուրիշ ազգի մը վրայ տիրապետութիւնը, վասն զի ուժը չկրնար իրաւունք հաստատել։

Այսպէս Իտալացիներն իրենց ազգութեան իրաւունքը ձեռք բերելով եւ ազատ օրինաց թագաւորութիւն մը կազմելով, ոչ կրօնական եւ ոչ քաղաքական սկզբան դէմ գործ մը չբրին։ Իրենց քրիստոնէական եւ կաթոլիկ հաւատքին մէջ օրէնք մը կամ պատուիրանք մը չգտան որ իրենց այս ըրածը դատապարտէր։ Աւոր ապացոյցն ան է որ Նախախնամութեան իրենց առջեւ բացած ճամբուն մէջ մտած առաջնին՝ բնաւ միտքերնուն չանցաւ կրօնի դէմ բան մը ընել կամ Եկեղեցւոյ վնասել։ Ապացոյց է այն ուրախութիւնն ու ակնածութիւնը որ ձեր վրայ ցուցցին ձեր քահանայապետութեան առջի օրերը։ ապացոյց է նաեւ այն խորին տրտմութիւնը, այն անպատմելի վրդովումը որով ընդունեցին 1848 ապրիլ 28ին հանած շրջաբերական կոնդակինդ։ Ոչ բացին այն պատճառ։

* Տես թիւ. 513։

ԱՅԺԱՍՏ ՂԱԺԱՅՈՂ

ԱՐԱՐԱՏ։

Ամերիկայում գտնվող Հայ Ազգային Խորհրդարանի նախագահ Գ. Գարեգին Ա. Կաթողիկոսի ուղերձը

ղին բնակիչներէն ամէն ատենամանէ յաղմարագոյն անձերը հրաւիրելով։

« Սոյն ժողովին մէջ Թագին բնակչաց ցուցակը առաջ դնելով և Թագին ոլորոյքը և բնակչաց կարողութիւնը իրենց առաջնորդ բռնելով՝ իւրաքանչիւրին կողմանէ յարմար նպաստ մը որոշել, և ան որոշումը Հանձնաժողովին վաւերացմանը ներկայացնել։ »

Գոհութեամբ պարի կը ծանուցանենք թէ Ս. Փրկչի հիւանդանոցին դժբաղդ կացութեանը վրայ ազդիս բարեպաշտութեանն ու ողորմածութեանը կարդացած հրաւէրնիս ապարդիւն չմնաց։

Առաջարկեալ Օգնական ընկերութիւնը կազմուելու վրայ է խիստ ընդարձակ կերպով։ միւս կողմանէ ալ մանաւորաց առատաձեռն շնորհներով հիւանդանոցին սահմանական կարօտութիւններն արժանապէս հոգացուիլ սկսած են։

Խնամակալ ավանդուհի տիկնայք ալ իրենց ամսական այցելութիւնը կը շարունակեն։ Ամեոյս առաջին հինգշաբթի օրը ըստ սովորութեան հիւանդանոցը գումարուելով, խեղճ պառապարելոց մաքրութեանն ու հանգստութեանը վերաբերեալ քանի մը կարևոր կարգադրութիւններ ըրին, և բանիւ ու արդեամբ զանոնք վերիմարեցին։ Գովելաւորապէս, տեսնելով բոլոր ոլորոյց ատենի ձմեռ ժամանակ բազիկ պարտիզը, մեծապատիւ Ն. Մ. խնամակալ տիկինը 2000 և մեծապատիւ Ի. Ն. խնամակալ տիկինը 1500 դուրուշ շնորհեցին և 140 յոյդ լաւ և գիմացկուն ոտից ատաններ շինել տալով ամէն տարոյց բաժնել տուին։

Յիշեալ բարեգութ և ազնիւ տիկնայք ամէն անգամ հիւանդանոցին այցելութիւն ընելուն՝ ատենի առատաձեռն նուէրներով, կերակուր տալով և զանազան մանր մունր բայց ամենակարևոր պիտոյքներ հոգալով յիշեալ տգեղային հաստատութեան մէջ պառապարեալ խղճալոյց օրհնութիւնը կընդունին։

Ս. Պօղոս նախկին պատրիարք ամենապատիւ Զաքար սրբազան հարը յաստուկ նամակաւ մը կը խնդրէ մեզնէ ծանուցանել տպագ հաստատութեան, թէ Աստուծոյ այցելութեամբը յաջողութիւն մը ունենայ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երզնկայէն գրուած նամակ մը լուր կուտայ մեզ, թէ Սիւլտանշահի Ղ՚օնս անուն քիւրտ աւազակապետ մը՝ որ անցեալ տարի Կամախու հայոց Ս. Թադեոս առաքելոյն վանքը կոխեր ու 6000 դուրուշի ապրանք կողոպտեր տարեր էր, այս օրերս նորէն վանքիս չափ գնեալ քիւրտերով նոյն վանքը կոխեր, մէջը գտնուած բոլոր եկեղեցական զարդերն ու անօթները կողոպտեր, եկեղեցւոյն սեղանը, խաչքարը, պատուհաններն ու դուռները կոտրտեր և փանքին քահանայն և ուրիշ սպասաւորներն ալ մերկ կողոպուտ ցիրուցան ընելէ ետև ձգեր գացեր է։

Այս յանդուգն աւազակութեան լուրը նահանգին զայմագամ պէյը լսելով՝ անմիջապէս երեք վանքը գացեր և եղելութիւնը քննելով՝ տեղեկագիր մը շիներ գրաւոր կու տայ՝ սոփաին դրկեր է։ Հայոց եկեղեցականներուն ու ժողովրդեան դրութիւններուն ալ առաջարկեր է որ իրենց ալ տեղեկագիր մը դրկեն Ս. Գիրքի ատենագրի մը։ Գոյսոյ ազգային փոխութեան, որպէս զի եղելութիւնը իրապէսական կառավարութեան հաղորդուելով՝ վերոյիշեալ յանդուգն աւազակապետը ձեռքակալ ընելու և պատժելու անելի պիտի ջանան։

—Մայրաքաղաքիս Գարսկոյ դեսպանատան խորհրդական (Մինիսթէր) հայազգի Ներսիսեան խան զօրապետը՝ Գարսկոյ Ս. Հատին բանակի օգնական անուանեցաւ, և միանգամայն Ադիւտանտ և Բրիգատէն երկրորդ պատուանշանն ստացաւ կարմիր ժապաւէնով։

—Մայրաքաղաքիս Յունական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ռ. Դրան խնդրանքովն Ընդհանուր առևտրական գործոց պաշտօնատան կողմէն անցեալ տարի Կ. Պոլիս զրկուած Մ. Հօպարտ և Մ. Ֆօրսթէր անուն անդրկովի գործակալները Օսմանեան գանձուն վայօք բրած քննութիւններն աւարտած ըլլալով՝ անցեալ շաբթու Ընդհանուր գարձեր են։ Յիշեալ երկու գործակալները մայրաքաղաքիս և դաւառաց եղմնական վարչութեան զանազան ճիւղերուն վայ մանրամասն և ճիշդ տեղեկութիւններ ստացած են, որոնցմէ կը տեսնուի թէ տերութեան գրամական ընդհանուր վնասը երեսոյթին չափ նեղ ու ծանրակերպեալ չէ։

—Պարսկական կառավարութիւնը մայրաքաղաքիս եկեղեցիներուն, ճոշարաններուն, արհարաններուն և ուրիշ հասարակաց հաստատութիւններու հանած դրամատուներուն շրջաբերութիւնը վերջապէս արդիւնց։

—Ռ. Դրան թարգմանատան գլխաւոր անդամներէն մեծապատիւ Ս. Աղուան էֆէնտին՝ Դամասկոսի մէջ ունեցած պաշտօնը լմնցուցած ըլլալով՝ երկուշաբթի օրը Կ. Պոլիս հասաւ Պերութէն աւստրիական շոգենաւով։

— Մեղու հանդէսին ապագայ խմբագիրը հիւանդ ըլլալով, կը խնդրէ մեզնէ ծանուցանել թէ Մեղուին հրատարակութիւնը առ հաս կի պիտի ուշանայ տակաւին մէկ քանի օր։

—Ընցեալ կիրակի, դեկտ. 3, Պերայոզլուի կաթոլիկ Հայոց եկեղեցիին գոգ մը բռնուելով՝ տեսչութեան յանձնուեցաւ։

—Դոյն իրիկունը Թոփհանէ տասնի չափ յոյն ազգայք՝ որոց ամենէն մեծը տասնեւչորս տարու հագիւ կայ՝ և ամենն ալ խմեր էին, աղջկան մը պատճառաւ իրարու հետ ծեծկուելուն փողոցին մէջ և մէջերնուն մէկը գանակի սատրիկ հարուած մը առնելով՝ քանի մը ժամ եռքը մեռաւ։ մէկ ուրիշին ալ դանակը ձգքուեցաւ։ Սպանողը անչափահաս ազգայ ըլլալով՝ հարը բռնուեցաւ ու բանտ դրուեցաւ իրրև պատասխանատու իր որդւոյն ըրած եղեռնագործութեանը։

— Ընցեալ շաբաթու դժբաղդ դէպք մը պատահեցաւ Լիվա։

Հաքը էֆէնտի անունով մէկը իր տանը մէջ մինակ գտնուելով, հրաց մը կը վառէ իրեն պէտք եղած բան մը փնտռելու համար։ Սակայն որ իր դեսատն քանցը բռնկեր է առանց իր գիտնալուն։ Խեղճը տեսնելով իր լաթերուն բռնկիլը՝ կ՚սկսի աղաղակ անել։ Հրդեհը ուրիշներ կ՚ազատեն։ Սակայն որ իր դեսատն քանցը բռնկեր է առանց իր գիտնալուն։ Խեղճը տեսնելով իր լաթերուն բռնկիլը՝ կ՚սկսի աղաղակ անել։ Հրդեհը ուրիշներ կ՚ազատեն։

—Ընցեալ կիրակի, դեկտ. 3, Պերայոզլուի կաթոլիկ Հայոց եկեղեցիին գոգ մը բռնուելով՝ տեսչութեան յանձնուեցաւ։

—Դոյն իրիկունը Թոփհանէ տասնի չափ յոյն ազգայք՝ որոց ամենէն մեծը տասնեւչորս տարու հագիւ կայ՝ և ամենն ալ խմեր էին, աղջկան մը պատճառաւ իրարու հետ ծեծկուելուն փողոցին մէջ և մէջերնուն մէկը գանակի սատրիկ հարուած մը առնելով՝ քանի մը ժամ եռքը մեռաւ։ մէկ ուրիշին ալ դանակը ձգքուեցաւ։ Սպանողը անչափահաս ազգայ ըլլալով՝ հարը բռնուեցաւ ու բանտ դրուեցաւ իրրև պատասխանատու իր որդւոյն ըրած եղեռնագործութեանը։

— Ընցեալ շաբաթու դժբաղդ դէպք մը պատահեցաւ Լիվա։

Հաքը էֆէնտի անունով մէկը իր տանը մէջ մինակ գտնուելով, հրաց մը կը վառէ իրեն պէտք եղած բան մը փնտռելու համար

ունակ ճնշումներուն փոխն ու բարեսէր ոգին մեզ՝ ծանօթ բլլալով, անտարակուսելի՝ որ այս ցաւալի դանդաղները Կիրին սրտադողութեան ուշադրութենէն չեն վրիպիր։ Բայց սա ալ կը պարտաւորինք խոստովանելու, թէ սրբազան Աջակցողը հարը ցկընար պէտք եղած բարեկարգութիւններն ի դործ դնել եթէ տեղւոյն երեւելիները կամ հոգաբարձուներն ալ նոյն բարեսէր ոգւով վարեան չբլլան և հարկ եղած օժանդակութիւնն ու դործակցութիւնը իրեն գլանան։

Յուսանք որ այս հրատարակական երկրորդ բողոքը Նիկոմիդիոյ ազգային ժողովին յարգի անդամոց ազգասիրական եռանդը շարժելով, տեղւոյն վարժարաններուն ներկայ ողբալի կացութեանը դարման տանելու և հետեւաբար ժողովրդեան դանդատները դադրեցնելու համար պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուին։

Մեծարգոյ խմբագիր.

Որչափ որ ազգային օրագրաց մէջ Հայ դպրոցաց տեղն տեղն յառաջդիմելը եւ պայծառանալը կը տեսնենք եւ կը հրճուինք, անոնց զանազան պատճառներով եւ ըստ մեծի մասին անհոգութեամբ խնդարիլը եւ անչքանալը լսելէն եւ տեսնելէն ալ տարաբաղդաբար ազատ չենք դտնուիր։ Այսպիսի ողբալի վիճակի մը ենթակայ եղած են բաւական տեղեր ի վեր Նիկոմիդիոյ երկու սեռին վերաբերեալ դպրոցներն ալ, որոյ վերայ բաւական տեղ լռեցինք եւ լռութիւնս չարուն ակեցինք յուսալով որ վերջ մը կը տրուի այս ապօրինաւորութեան։ Բայց ցաւ է ըսել որ օրինաւորութիւնը չհաստատուեցաւ, մեր ալ լռութիւնը հատաւ, բանը խօսելու եւ գոչելու հասաւ։ Երանի՛ թէ այսչափով լմննար։

Աղջկանց դպրոցը բոլորովին դոցէ, մանչ տղայոցն ալ դոցուելու մօտ։ դոցուելու մօտ կըսենք, որովհետեւ բաց կը սեպուի՞ դրպրոց մը երբ մէջը ուսման դաս չկայ։ Մենք ասոնց դպրոցաց լքեալ մնալուն պատճառ՝ անհերելի անհոգութիւնը կը դտնենք իրաւամբ։ բայց կան որ, եւ գլխաւորապէս անոնք՝ որք դպրոցին թէ վերին եւ թէ ստորին վերատեսչութիւնը կը կրեն՝ դրամական անեռնուոյթ նեղութիւնները կը դտնեն պատճառ։ Մենք պիտի հաստատենք սոյն պատճառին տնտիպն ըլլալը։

Վասն դի դպրոցաց վերաբերեալ կալուածները եւ եկամուտները առեւտրոց նուաստութեան պատճառաւ դադարեալ չեն։ ընդհակառակն մէկ քանին առաւել սուղ գներով վարձուած են, եւ վարձերն ալ անխոտան կը վճարուին։ Ո՞ւր կերթան եւ ի՞նչի կը պառուին այս դրամները։ Ազգը պարտք չունի։ ընդ հակառակն կը լսենք թէ (առանց ստուգութեանը երաշխաւոր ըլլալու) կը լսենք թէ մանաւոր անձանց քով ազգային անունով ստակներ կան, բայց մէկը չդիտէ թէ այս դրամները ինչի՞ դործածելու նպատակ կայ։ Ազգային սեփականութիւններէն զատ՝ ազգը դլխաւոր եկամուտ մ'ալ ունի որ արքունական տրոց հետ ՝Էկամեղ կը հաւքուի։ անուանն է ազգային տուրք կամ ծախք, որք վերոյդրեալ պէս անարդել կը վճարուին՝ առանց մէկ սա բրիւն միւսը մնալու։ ինչ կըլլան այս դրամները, կը հարցունենք դարձեալ։

Ազգային ժողովը (որուն ատեն ատեն ուսումնասիրական ջանքը կը ճանչնինք) խոստացաւ ամիսը 4000 զուրուշ դպրոցին տեսուչ խորհրդին ի մասակարարութիւն ամսական բոլոր ծախուց։ քանի՞ անդամ վճարեց այս որոշեալ փոքր դումարը, որ վարժապետները երեք ամիսէ ի վեր (գուցէ աւելի) ամսական կը պառուն եւ լռեալ չիկայ։

Ազգին դործերուն դլուխ կեցողները պէտք չեն համբնալ երբ ազգնք եւ տղայք մասնաւոր վարժուհեայ եւ վարժապետաց քով առնուելուն կը յամառին, որ ատեն աղքատ տղայք ալ անկիրթ անուղղայ եւ քերտ կը մնան, եւսուզ ժամանակին ամ ին կը վճառուն։

Հաւատի եղիք, արդոյ խմբագիր, որ չատ դիւրին միջոցներ կան ի անօրէնութիւն, եւ Նիկոմիդացւոց համար դպրոց մը կանդուն պահելը թուչուն մը կրելու չափ ծանր չդար, բայց խորհելու տրամադրութիւն եւ դործելու սիրտ չկայ, ողբալի՛ վիճակ։

Ի՞նչ է պատճառը։ թէ որ դործելու կարողութիւնին տակաւ է՝ թող կարողացյանձնեն եւ դադարին պատասխանատուութենէ, եթէ ներելի է այսպէս ըսել։

Շատ անդամ աղաչուած են, վերստին կաղաչուին ազգին գլուխ կեցողները, սթափիլ եւ վերջ տալ այս դժգոհ կացութեան, որ յայտնի ազդատեցութիւն կը հասարուի։ Քանի՞ օր մը Աստուած զիրենք համարատու պիտի կացուցանէ, եւ այն ատեն պատճառ չկայ ցուցընելիք։

Դուք ալ կաչաչուիք, մեծարգոյ խմբագիր, ներկայ նամակս ամբողջ հրատարակելու, որուն համար իմ եւ քաղաքակցացս չնորհակալութիւնը յայտնելով մնամ եւ այլն։

* * *

28 Նոյեմբեր 1861 Նիկոմիդիա։

Պալատու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ թաղին մէջ նոր կառուցանելիք մանչ եւ աղջիկ տղայոց դպրատան շինութեանը համար բարեսէր Ազգայիններէ չնորհուած նպաստին ցուցակը։

(Շարունակութիւն*)

Զուրուշ	
124080	Նախընթաց թուոյն գումարը։
500	Աշխատեան Մեսրոպ աղա։
250	Յակոբ էֆէնտի Պ. Տատեան։
250	Թորհանէլեան Յակոբ էֆէնտի։
250	Հասանեան Սարգիս էֆէնտի։
250	Սահաթճեան Անտոնիկ աղա։
400	Թէրզեան Թովմաս աղա։
2500	Պ. Յակոբիկ աղա։
1600	Լոնճայի թաղէ հաւաքում ձեռամբ բրաս Մ. Յովակիմ աղայի։
500	Աինէմ Լեթէպէր Տիկնայք Համբարձումեան։
250	Թադուհի տիկին Խաչատուրեան։
200	Մաքրուհի տիկին Սահաթճի Թովմայեան։
40	Մարիամ տիկին Յովհաննէսեան։
100	Մ. օրիորդ Ռէշտրմալճեան։
100	Ն. օրիորդ Ռէշտրմալճեան։
100	Մ. տիկին Անտոնեան։
131730	

Մնացեալը հետեւեալ թուոյ։

ՆՈՐԱՏԻՊ ԳՐԵԱՆՔ

ԺԸՆԸՎԻԷՎ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ Ի ԳԱՂՂԻԱԿԱՆԷ

ԱՐԳՈՅ Պ. Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

ՏՊԵԱԼ Ի ՋՄԻՒՌՆԻԱ

Գեղեցիկ և պատշաճ պատմութիւն մ'է որ բարոյականի և առաքինութեան ոգոյ խրատներ կրնայ ընծայել երկու սեռի տղայոց։

Կը գտնուի Մէրճանը Պ. Յ. Մարգարեանին գրատունը։

---

* Տես թիւ 545։

ՕՐԸՑՈՑՑ

ԵՒ

ԳՈՒՇԱԿ ՕԴՈՑ

1862

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Տպեալ ի Կ. Պոլիս ի տպարանի Ա. Թահմիզեան։

Մայրաքաղաքիս ամեն հայ դրավաճառներուն քով կը դտնուի։

Դին 2 զուրուշ։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Աստեղ Լէօրլաս Մոմթիլէ ճարտար Մոսիոյ՝ որ Պէյօղլու Թէքիէին մօտ 244 թիւ խանութը կը նստի, կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ այս օրերս Գումգարուի Հայոց մայր եկեղեցւոյն դիմացի Մոսիոյի խանութին ալ ինք բռնած ըլլալով, կանոնց վերաբերեալ ամեն կերպ հագուստներ, զոր օրինակ Ֆիսման, Սաքօ, Մանթօ, Վրէսէ և այլն, Փարիզի վերջին մոտանիներուն համաձայն և արժան դնով կը շինէ ուզողներուն։

Աս լրագիրը շաբաթն անգամ մը կելլէ չորեքշաբթի օրերը։ Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրուիլ, Կ. Պոլիս՝ Զինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ. Յովհաննէս աղա Մազուտեան։
ԵՂԻՊՏՈՍ. Շաւարշ աղա Այվիրեան։
ԱՆԴՐԻԱՆՈՊՕԼԻՍ. Մահտեսի Սուքիաս աղա Գալուստեան։
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էլմասեան։
ԹՈՒԱԹ. Մահտեսի Յակոբ աղա Աղյաղանեան։
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան։
ՊՐՈՒՍԱ. Կարապետ աղա Էսկիշէհիրլիեան։
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան։
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Պ. Գրիգոր Մայդարացեան։
ՎԱՆ. Պ. Մկրտիչ Տ. Ատոմեան։
ԽԱՐԲԵՐԴ. Պ. Դեորգ Ճաճարեան։
ԵՐԶՆԿԱ. Մ Դանիէլ աղա Խազանճեան։
ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մահտեսի Յակոբ աղա Գրիգորեան։

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուելիք ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՊՐԱՄՈՒ ԱՐԺԻՊՈՒԹԻՒՆԸ
ԶԱԼԱԹԻՈՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ ՊՕՐՍԱՅԻՆ
ԳՆՈՎ

Զորեք շաբթի ի Դեկտ.	Եշ. 7	Ուր. 8	Շաբ. 9	Բշ. 11	Գշ. 12
Զուրուշ	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ
Օսմանեան լիրա Մէճիտիէ	200	204	222	221	222
« 20նոց Արծաթ	39	40	45	45	45
Խաղնէ Թահվիլի	90	88	90	90	89
Էսհամը Ճէմիոէ	55	54	75	54	54
Անգղիական լիրա	225	288	242	241	241
Գաղղիոյ 20 ֆրանքնոց ոսկի	178	184	195	191	192
« 5 ֆրանքնոց արծաթ	44	45	47	47	48
Ռուսի բոլ խրբէռեալ	182	185	197	195	196
Գարպովանց	56	56	58	57	58
Սոֆորին	540	545	556	540	546
Աստրիոյ դերբիմից	104	107	114	113	115
Նոյ քսանոց հաղարին	1020	1050	1045	1040	1040

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ԴԱՄՊԻՕ) ԳԻՆԵՐԸ
ԹՂԹԱԴՐԱՏՈՎ ԱՌԱՆՑ ՍՓՈՆԹՈՅԻ
12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Լոնտրա 31 օր պայմանաժամ	
« 3 ամիս	«
Փարիզ	«
Մարսիլիա	«
Վիէննա	«
Թրիէստ	«
Լիվորնո	«
Ճէնովա Լ. Ն.	«
ԻՍԿ ՄԷԹԱԼԼԻՈՒ ՀԵՏ	
Լոնտրա	
Մարսիլիա	

ԱՐՄՏԻՒՐ
ՊՕԼԻՍ 12 ԴԵԿԵՏՄԲԵՐ

Ցորեն Բումէլիի	45—48
« Խանայիլի	55—60
« Կալացի	54—57
« Թայղան	06—64
« Իպրայիլ կակուղ	45—46
« Բումէլիի կակուղ	45—46
Եգիպտացորեն Կալացի	54—55
Գարի Բումէլի	48—19
Վաճառականաց մէջ կայ ընդ. մնացը	200000

Գրեթէ տորեն եւ 50000 դրեթէ դարի։

ՄԵՏԱՔՍ (ԻՓԷՔ)

Տէմիրճէ ընտիր տակ.	«	Օս. լր. 120 դր.
« 1	«	420—425
« 2	«	590—415
« 3	«	
Սէլէ Պրուսա ընտիր տակ	«	
1.		540—580
2.		550—560
3.		
Մէշտուտ 1.		550—570
2.		525—540
3.		
Ֆիլաթիւռ 10—12 եւ 11—12		420—440
Գօզա Պրուսա չոր		170—195
Կէմլէքլեմ Մահալլըճ		120—180

ԶԱՆԱԶԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Գխտոր (Մազը) սեւ	16-20 17
Կանանչ եւ ճերմակ	7 — 8
Գեղին հատիկ (ճէհրի) Էնդիրիս	5— 6
Բուրդ Գերբիմ կէս լուացած	կնդ. 150—160
Ի լուացուած	150—120
Ցանկաստանի	—
Թիֆթիք Էնկիւրի	— 54
Մահմուդիյէ	
Ամիֆոն Գարա Հիսար	210—215
Քիլիմ	32—34
Ցերեւ	50—52
Խէժ Արաբիոյ (Ջամք արապի)	
Պղինձ (Պաղը). Թօքաթ	21—22
Կիւմիւշ-խան	2—23
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոն	30—31
Անատոլու	29—30
Սուսամ Բումէլիի Քիլ.	
Կտաւատի հուտ (Քէթէն թոխ.) Բում.	
Անատոլու	
Զէթ (Զէյթին եաղը) Ալիվալիդ Հոխայ	11—11-20
Կիրիտ	10-20—11
Բամբակ Դերբ-Աղաճ եւ Գասապա	կնդ.
Ասոր. Կիպրոս. Ատանա	
Կաղին (Ֆնտըգ) Տրապիզոն	105—110
Բումէլի	130—135
Բրինձ Եգիպտոս Բէշիտ	Հայ. 6-20
Տամիէթ	6-20—7
Աճառ (Սապոն) Գանտիա	12 —
Միտիլի	11 —

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Զուրուշ
Խանվէ Ռիֆ եւ Գափ	100 Հայ.	2100—2500
« Մարմարա եւ Սէյլան	« «	
Շաքար դլ. (քէլլէ) 6-10 Լտ.	կնդ.	
« Փոչի (Թոզ)	«	—
« Հոլ. գլուխ	«	—
« Փոչի	«	—
« Գաղղ. գլուխ	«	620—650
« Փոչի	«	540—560
« Հավանա մնտուրով	«	—
« Քուրճով (չուվալ)	«	—
Պղպէղ (պիպէր).	Հայ.	45—
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկալա	«	550—560
« Մատրաս	«	7— 80
Որդան կարմիր (դերմիզ)		
առաջագոյն	«	150—160
« տեսակ Բ.		100—110
« « խոնաւ		80— 90
Թէյ (չայ) Գօնկ.		12 0—150
« Բէյքօ		1^0 -20
անքաջուխնիւ-քեասթ ըլտկ		
« Լիվրբուլ		
« Գարտիֆ	«	23—23
Անագ (գալայ)	կնդ. Ղ.	1900—
Անուշատր (Նըշատրը)	Հայ.	
Պողպատ (Զէլիք) թ. 0 եւ 00	կնդ.	200—210
Կապար (Գուրշուն)	«	250—240
Թիմիզ (Թէնէքէ) զոյդ մնտուկ	«	600—
Զինք տախտակ թ. 8—12	Հայ.	12—
Երկաթ Անդ. ճողաճեւ (չուպուգ)	կնդ.	115—110
« Բեւեռցու	«	125—130
« Տախտակ	«	230—255
« Բոլորակ	«	—
« Ռուսիոյ	«	—
Քարֆիձա	Հայ.	6-20—
Ծծումբ (քիւքիւրտ) Իտալիա	կնդ.	80—85
Իւսթիպէճ ճէն. զոյդ Մն.	«	560—570
« « Պէլճ.	«	175—180
« « Թրիէսթ	«	110—120
Ռօմ Անգղիոյ	Կալ.	16—
« Ամերիկա	«	13—
Գօնեաք	Հայ.	17-20—18
Բրինձ Իտալիոյ	«	6—
« Հնդկաստանի	«	
Սբառմաչէթ Վենետիկ	«	45—
« Թրիէստ եւ Գաղղ.	«	52—58
Կարագ Ռուսիոյ	«	24—25
Քէօսէլէ 14 Քիլ.	«	350—390
Բամպակ մանած թ. 8—14	«	21—22
12—20		25-20—24
16—24		25-20—26
20—50		27—30
« Էքսթրայ 8—14		24-20—25
12—20		27—28
16—24		29—30
20—50		30-20 52

Խմբագիր-Տնօրէն
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ